

RÁKÓCZI KRISZTIÁN – TAMÁS KINGA

SZÜLŐI MOTIVÁCIÓK

A SZLOVÁKIAI MAGYAR ÓVODAVÁLASZTÁSBAN

Tanulmányunkban a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretén belül készült kérdőíves kutatás felvidéki eredményeit elemezzük. A kutatás legfőbb céljai a magyar óvodát választó szülők hátterének, valamint az óvoda- és az iskolaválasztás szempontjainak megismerése voltak, továbbá, hogy közvetett módon információt szerezzünk a nem magyar intézményt választó szülői attitűdökről.

A külhoni magyarok által lakott területeken mindig is releváns kérdéskör volt a tannyelvválasztás és a nyelvpolitika. A Kárpát-medencében a társadalom-, illetve a nyelvészeti kutatásoknak köszönhetően egyre több információ érhető el a kisebbségi magyarok helyzetéről, oktatásáról stb., amelyek eredményei közelebb hozhatnak minket egyrészt a problémák rámutatásához, másrészt azok megoldásához is. Meghatározó szegmensnek tekinthető az óvoda és az iskola tannyelvének megválasztása, hiszen ezen döntés nem csak az adott egyén életére lesz kulcsfontosságú hatással, hanem az adott kisebbségi közösség hosszú távú fennmaradására is. Ahhoz, hogy az anyanyelvű oktatás megmaradjon egy-egy szórványterületen, fontos tényező az óvoda és az iskola tannyelvének megválasztása. Az oktatás kiválasztásának nyelve számos befolyásoló tényezővel bír, amelyeket empirikus kutatások bizonyítottak. Többek között kijelenthető, hogy az identitás és az oktatási nyelv kapcsolatban áll egymással, tehát azok a kisebbségben élő egyének, akik tanulmányaikat az anyanyelvükön végzik, magasabb arányban vallják magukat az adott nemzethez tartozónak.¹

Jelentős számú oktatásszociológiai elmélet született, amelyek a továbbtanulást befolyásoló tényezőkkel foglalkoznak. A nemzetközi elméletek színterén meg kell különböztetnünk az amerikai és az európai nézeteket. Az amerikai oktatásszociológia az egyénre és az iskolára helyezi a hangsúlyt, ezzel ellentétben az európai nézetek szerint a társadalmi státusz bír nagyobb jelentőséggel a tannyelv megválasztásánál. Az európai elméletek egyik képviselője, Boudon azt vallja, hogy az iskolaválasztásnál létezik elsődleges és másodlagos hatás. Az elsődleges hatás a család kulturális háttere, a másodlagos a racionális választáselmélet, amikor a szülők tudatosan

---

1 Nánási-Molnár Anita – Séra Magdolna: Óvodai és iskolaválasztási motivációk Kárpátalján. In: Pusztai Gabriella – Márkus Zsuzsanna (szerk.): *Szülőföldön magyarul. Iskolák és diákok a határon túl*. Debreceni Egyetemi Kiadó: Debrecen, 2017. 239–214.

választják ki az iskolát gyermekeiknek. A meglévő információkból összerakják a lehető legkedvezőbb iskolai életutat, amely a jövőben majd megtérül. Boudon szerint a másodlagos hatás sokkal relevánsabb, mint az elsődleges, bár az sem elhanyagolható. Mégis úgy véli, hogy a pályaválasztás egy racionális döntés, amely a kitűzött iskolai végzettség eléréséhez a legmegfelelőbb út.²

Számottevő kutatás foglalkozott már az iskola nyelvének megválasztásával, azonban jóval kisebb azon kutatások száma, amelyek az óvodai nevelés nyelvének megválasztásáról szólnak. Ezen nyelv megválasztását még megelőzi a családban használt nyelv, vagyis a kommunikációs kód. Ez nem minden esetben csak egy nyelv lehet, azonban a szülők feladata, hogy a domináns nyelvet kiválasszák.

Nem hagyható figyelmen kívül az asszimilációt elősegítő folyamat, amikor a magyar nemzetiségű szülők úgy döntenek, hogy gyermekeiket szlovák nevelési nyelvű óvodába íratják. Dél-Szlovákiában nem új keletű az a nézet, miszerint ha a gyermekek az állam nyelvén kezdik meg tanulmányaikat, akkor könnyebben érvényesülnek a társadalomban, később pedig a munkaerőpiacon. Egy elemzés során, amely a felvidéki magyarok iskolaválasztási szokásait tanulmányozta, kiderült, hogy 2,5-ször nagyobb az esélye annak, hogy egy városi gyermeket szlovák iskolába adnak, mint egy falusit. Továbbá az is kiderült, hogy nagyobb eséllyel tanulnak szlovák iskolában a gyermekek, ha vegyes házasságból születtek, illetve még nagyobb a valószínűsége, ha az anya anyanyelve a szlovák nyelv.³

Egy Dél-Szlovákiában végzett kvalitatív kutatás eredményei arról tanúskodnak, hogy az iskola nyelvének megválasztása emocionális alapon történik, mintsem az iskolák minősége és a pedagógusok szakmai megítélése alapján.⁴

A Zoborálján készült interjúkutatás rámutatott arra, hogy a többségi nyelvű iskolát választó szülőket, az iskola nyelvének megválasztását illetően bizonytalanság kísérte végig, hogy vajon jól teszik-e, ha szlovák tannyelvű iskolába íratják gyermekeiket. A döntésre közvetve vagy közvetlenül hatással volt a szlovák anyanyelvű házastárs léte. Közvetlenül úgy, hogy a házastárs kifejezetten kérte, hogy a gyermek többségi nyelvű iskolában tanuljon. Közvetett tényezőkből több is jelen volt, de leginkább a szlovák nyelv használata a családon belül volt a mérvadó érv.⁵

Szlovákiában a gyerekek hatéves korukig látogathatják az óvodát, azonban az óvodai nevelésben való részvétel senkinek sem kötelező. A tankötelezettség tíz évig tart, hatéves kortól. Szlovákiában a kisebbségi oktatási rendszer nem különbözik a többségi rendszertől, szerves

2 Boudon, Raymond: Társadalmi egyenlőtlenségek a továbbtanulásban. In: Halász Gábor – Lannert Judit (szerk.): *Oktatási rendszerek elmélete*. Okker Kiadó: Budapest, 1998. 406–417.

3 Bálint Annamária – Vincze László: Adalékok a felvidéki magyarok iskolaválasztási szokásainak hátteréhez. *Educatio*, 2009/I. 127–128.

4 Morvai Tünde – Szarka László: A magyar tannyelvű iskolák választása Dél-Szlovákiában. *Kisebbségkutatás*, 2012/3. 565.

5 Morvai Tünde: „Duplán teljesít”. Iskolaválasztás Zoborvidéken. *Kisebbségkutatás*, 2013/4. 72.

részét képezi annak. A tantervek, óratervek és tankönyvek egyforma elven működnek. A szlovák alkotmány 34. cikkelye kimondja, hogy a nemzetiségi kisebbségekhez vagy etnikai csoportokhoz tartozó állampolgároknak törvényben meghatározott módon és feltételek mellett az államnyelv elsajátításához való jog mellett biztosítva van a saját anyanyelvükön való művelődés joga. Szlovákia területén a magyar tannyelvű iskoláknak jelentős tradíciójuk van. Megjelenésüktől kezdve - ami a Csehszlovák Köztársasággal egy időre tehető -, jelen vannak kisebb-nagyobb megszakításokkal.⁶

Dél-Szlovákia magyarlakta régiójában az óvodák többsége magyar nevelési nyelvű, de a nagyobb településeken már szlovák nevelésű nyelvű intézmények is találhatóak. Nem ritka az sem, hogy az egyes kisebb településeken közös magyar–szlovák nevelési nyelvű óvodák működnek. Az önkormányzat feladata teljesíteni a szülők által megfogalmazott igényeket azon területen, hogy szlovák vagy magyar legyen a nevelési nyelv. Ez nem mindig egyértelmű. Ennek áthidalására alkalmazzák, hogy a foglalkozások mindkét nyelven folynak az adott csoport igényei szerint.

Szlovákiában a 2017/2018-as tanévben 2984 óvodai intézmény működött, ebből 271 magyar tannyelvű, 73 pedig szlovák–magyar közös igazgatású óvoda volt. Kijelenthető, hogy az elmúlt 10 év alatt a magyar nevelési nyelvű óvodák száma stagnál. A kétnyelvű óvodák, vagyis a szlovák–magyar óvodai intézmények száma idén 73, amely 7 óvodával kevesebb mint 10 évvel ezelőtt.

Tanév	Összesen	Szlovák–magyar	Magyar
2008/2009	2871	80	270
2009/2010	2873	79	268
2010/2011	2869	78	270
2011/2012	2865	78	269
2012/2013	2861	78	265
2013/2014	2870	75	266
2014/2015	2910	73	266
2015/2016	2935	72	269
2016/2017	2959	71	269
2017/2018	2984	73	271

1. táblázat: Magyar vagy részben magyar tanítási nyelvű óvodák száma Szlovákiában⁷

6 Árendás Zsuzsanna: Az iskolaválasztás elbeszélései. *Társadalmi együttélés*, 2012/1. szám. 2.

7 Az adatok forrása: *Štatistická ročenka – materské školy*. Letöltés helye: www.cvtisr.sk; letöltés ideje: 2018. 08. 10.

Az 1. térképen a magyar születések számának változását szemléltettük járásonként, egészen 2011-től a 2019-es becslült adatokig. Látható, hogy a magyarlakta járásokból mindössze 4 járásban⁸ nő ezen időszak alatt a magyar nemzetiségű gyermekek születésének aránya: Galántai járás (+18%), Nagykürtösi járás (+7%), Szenci járás (+3%), valamint Pozsony (+14%).

A térképen 6 olyan közigazgatási egység (Nagymihályi járás, Kassa-környéki járás, Rozsnyói járás, Lévai járás, Nyitrai járás, Vágsellyei járás), olyan járás figyelhető meg, ahol 2019-ig várhatóan több mint 15%-kal csökken a magyar gyermekek születésének aránya a 2011-es adatokhoz képest. Ennek több feltételezhető oka is, többek között a magyar nemzetiségű lakosok számának csökkenése, a magyar fiatalok elvándorlása, valamint a vegyes házasságok, amelyben a születendő gyermek már az esetek túlnyomó többségében szlovák nemzetiségű lesz.

1. térkép: Magyar születések számának változása (% , 2011–2019)⁹

A 2. táblázatban a magyar óvodások számának alakulása figyelhető meg. Az elmúlt 10 évben nem történt jelentős változás, a 2008/2009-es tanév óta az óvodások száma stagnált. A legmagasabb létszámot a 2012/2013-as tanévben regisztrálták a magyar óvodát látogatók körében.

8 A Rimaszombati járásban ugyancsak növekedés tapasztalható, ám annak mértéke a 0,5%-ot sem éri el.

9 A térkép forrása: Demográfiai trendek a Kárpát-medencében. In: Ferenc Viktória – Rákóczi Krisztián (szerk.): *Magyar óvodának lenni jó! Jelentés a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében végzett kutatásról*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.: Budapest, 2018. 16.

Tanév	Magyar óvodások száma
2008/2009	8 723
2009/2010	8 551
2010/2011	8 482
2011/2012	8 813
2012/2013	9 060
2013/2014	8 990
2014/2015	9 047
2015/2016	8 915
2016/2017	8 766
2017/2018	8 750

2. táblázat: Magyar óvodák óvodásainak száma¹⁰

A 2. táblázatban Szlovákia összes magyarlakta járásában lévő magyar óvodások számát tüntettük fel, a 2. térképen pedig a magyar óvodások számának járásonkénti változását szemléltettük. Látható, hogy 2014 és 2017 között a Nagymihályi, a Tőketeremesi, a Nagyrőcei és a Lévai járásokban csökkent leginkább a magyar óvodások száma, legalább 10%-kal. Az előző térképpel összevetve a fogyasok nem ugyanazon járásokban történtek, kivételt képez a Lévai járás. Ezen járásban csökkenés figyelhető meg mind a magyar születések, mind pedig a magyar óvodába járó gyermekek számában. Az óvodások aránya viszont nőtt a Kassai járásban, a Rozsnyói járásban, a Nagykürtösi járásban, a Nyitrai járásban, a Szenci járásban, valamint a Pozsony II. járásban.

¹⁰ Az adatok forrása: Štatistická ročenka – materské školy. Letöltés hely: www.cvtisr.sk; letöltés ideje: 2018. 08. 10.

2. térkép: Magyar óvodások számának változása (% , 2014–2017)¹¹

A küllhoni magyarok körében sajnos gyakorta előfordul, hogy a magyar nemzetiségű gyermekek többségi nevelési nyelvű óvodába járnak. Ez a jelenség a felvidéki magyarok körében is tapasztalható. A 3. térképen a magyar óvodáskorúak és a magyar óvodába járók arányát szemléltettük a 2016/2017-es tanévre vonatkozóan. Négy olyan járás található Szlovákiában, ahol több gyermek jár magyar nevelési nyelvű óvodába, mint ahány magyar nemzetiségű gyermek él az adott járásban. Ezek a Dunaszerdahelyi (111%), a Lévai (109%), a Nagykürtösi járások (117%), továbbá Kassa városa (104%). A Dunaszerdahelyi járásban 2451 magyar óvodába járó gyermek volt, itt a legmagasabb az óvodások száma. A magyar óvodákba járó magyar gyermekek aránya a legrosszabb mutatóval a Nyitrai járásban figyelhető meg, hiszen ott mindössze a magyar gyermekek 10%-a jár magyar nevelési nyelvű óvodába. Szintén alacsony, 50% körüli a részvételi arány a Nagymihályi és a Rimaszombati járásokban, Pozsonyban pedig csak 30%.

11 A térkép forrása: Beövodázási mutatók. In: Ferenc Viktória – Rákóczi Krisztián (szerk.): *Magyar óvodának lenni jó! Jelentés a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében végzett kutatásról*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.: Budapest, 2018. 36.

3. térkép: Magyar óvodáskorúak közül magyar óvodába járók aránya (% , 2016/2017)¹²

A kutatás és a minta bemutatása

Felvidéken a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Programhoz kapcsolódó kérdőíves kutatás 500 fős mintán zajlott. A minta alapját a Szlovák Oktatásügyi Minisztérium hivatalos statisztikai adatai, valamint a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége által megküldött óvodai intézményi adatbázis képezte. A felvidéki adatfelvételre 2017 decembere és 2018 februárja között került sor. A tervezett 500 kérdőívből végül 482 lekérdezésére került sor. A hiányzó 18 kérdőív esetében azzal a jelenséggel találkoztak a kérdezőbiztosok, hogy a szülők az adatfelvétel során nem tudták értelmezni a feltett kérdéseket. Ezeket az elkezdett, de az említett ok miatt be nem fejezett kérdőíves adatfelvételeket nem vettük figyelembe az elemzés készítésekor. A lekérdezésre kerülő szülők kiválasztása az esetek túlnyomó többségében az óvodapedagógusok segítségével zajlott.

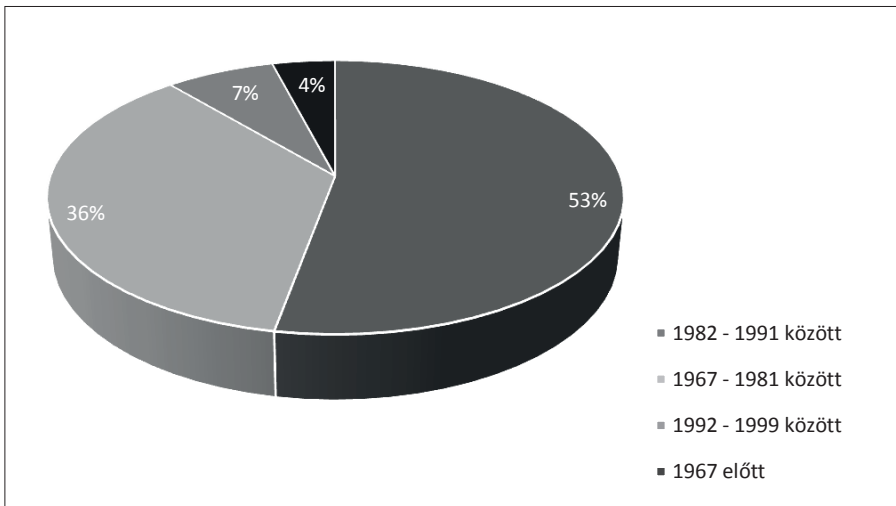
Az adatfelvétel során megkérdezett 482 személy közül 463 fő szülőként került megkérdezésre, akinek a saját óvodáskorú gyereke jár a mintában szereplő óvodában, 18 esetben a gyerek nagyszülőjével, illetve 1 esetben a nevelőjével került kitöltésre a kérdőív.

12 Uo. 37.

A szülők szociodemográfiai jellemzői

A várakozásoknak megfelelően, tudva, hogy a gyerekek iskoláztatásában a nők vállalnak nagyobb szerepet, a kérdőívet kitöltő szülők körében jelentős túlsúlyban voltak a nők. A válaszadók közel 14%-a volt csak a férfi, a nők aránya 86% volt. A településtípus szerinti megoszlás során a falvakban, községekben élők voltak felülreprezentálva. A válaszadók mindössze 19%-a volt városi.

A válaszadók születési éve szerinti bontást megvizsgálva láthatjuk, hogy többségük a 26–35 év közötti korosztályból került ki (1982–1991 között születettek); az összes válaszadó 53%-át ők alkották. A megkérdezettek további egyharmada (36%-a) 36–50 év közötti voltak, tehát az 1967 és 1981 között született korosztály tagja. A fiatal, legfeljebb 25 éves válaszadók aránya 7%, az 50 év felettieké pedig 4%. A legidősebb válaszadó 1944-ben, a legfiatalabb 1997-ben született.

4. ábra: A válaszadók születési éveik szerinti bontásban (%)

A szociodemográfiai kérdések egy jelentős része a megkérdezett nemzetiségére, nyelvhasználatára, nyelvtudására vonatkozott. A családtagokkal, barátokkal való kapcsolattartásban a megkérdezettek egy kategória kivételével az esetek 93–96%-ában a magyar nyelvet használják. A kivételt képező kategória a házastárssal/élettárssal való nyelvi kapcsolattartás, itt a megkérdezettek 88,5%-a használja a magyar nyelvet. Az államnyelv használata a legnagyobb arányban a barátokkal való kommunikációban fordul elő: a válaszadók 27,4%-a

használja a magyar mellett a szlovák nyelvet is. Partnerével, házastársával a szülők 10,5%-a, gyerekeivel 13%-a beszél a magyar mellett szlovákul is.

A megkérdezettek nemzetiségére vonatkozó kérdés esetében lehetőség volt többes identitás megadására is. A megkérdezettek 95%-a egyetlen nemzetiséget jelölt meg, és mindössze 23 személy (a válaszadók 5%-a) esetében áll fenn a kettős identitás esete. Az első helyen említett nemzetiség a válaszadók 85,2%-a esetében a magyar, 6,4%-uk esetében a szlovák, 7,7%-uk esetében pedig a roma/cigány volt. A kettős identitással bírók száma elenyésző: második nemzetiség esetében a 23 személyből 11-en a magyart jelölték meg, a szlovákot hét, a romát öt válaszadó jelölte meg.

A megkérdezettek házastársára/élettársára vonatkozó hasonló kérdés válaszai alapján megállapítható, hogy bár alacsonyabb, de ugyanúgy jelentős (80,3%) a magyar nemzetiiségű házastársak, élettársak aránya. A válaszadók 14,4%-ának szlovák, 4,1%-ának pedig roma a partnere. Párkapcsolatban a megkérdezett szülők mintegy 88%-a él, többségük (64,5%) házasságban, 23,3%-uk pedig élettársi kapcsolatban.

Ami a munkaerőpiaci aktivitást illeti, a szülők valamivel több mint felének (58,8%) rendszeres munkája van, közöttük is túlsúlyban vannak (47%) azok, akiknek állandó munkahelyük van. A fennmaradó 41,2%-nak nincs rendszeres munkája. Az ő körükben a háztartásbeliek vagy a gyerekekkel otthon levő szülők aránya a legnagyobb (22,9%), valamint jelentős (10,3%) a munkanélküliek aránya. Ugyanez a házastársak/élettársak esetében eltérő képet mutat: itt a rendszeres munkával rendelkezők aránya 82,5%, akik közül 60,6%-nak van állandó munkahelye. A rendszeres munkával nem rendelkező 17,5% jelentős része (7,3%) munkanélküli.

A 3. táblázatban megvizsgáltuk, hogy a különböző nyelvek ismerete, illetve a megkérdezett jelenlegi munkaviszonya kapcsolatban áll-e egymással. Szignifikáns kapcsolat mutatható ki, az államnyelv, azaz jelen esetben a szlovák nyelv, valamint a magyar nyelv és a válaszadók jelenlegi munkaviszonya között. Kijelenthető, hogy azok, akik jobban ismerik/beszélik a szlovák nyelvet, valószínűbb, hogy rendszeres munkával rendelkeznek. A magyar nyelv ismerete jelen esetben nem tekinthető annyira relevánsnak, hiszen a kutatásban szereplők 85%-a magyar nemzetiségűnek vallja magát. Az idegen nyelv ismeretének mértéke nem áll szoros összefüggésben azzal, hogy állandó munkahellyel rendelkezik-e az adott egyén.

	munkaviszony	Szignifikáns hatás
államnyelv (szlovák)	-,295**	,000
magyar nyelv	-,114*	,013
angol nyelv	-,035	,455
német nyelv	,009	,851

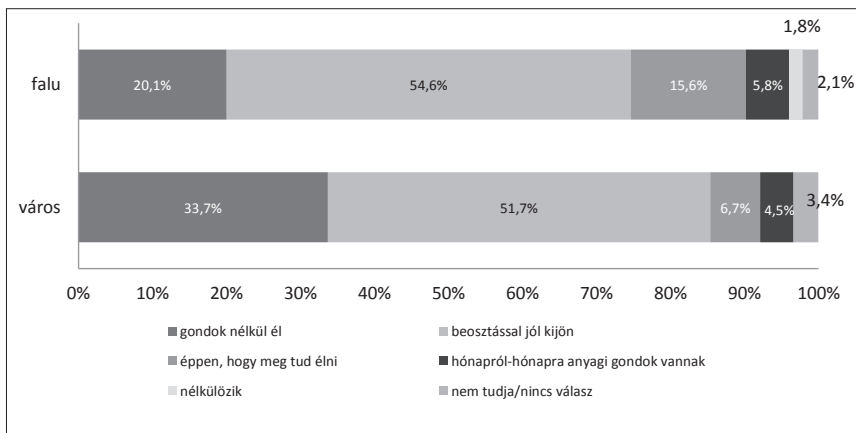
*A korreláció 0,05 szinten szignifikáns.

**A korreláció 0,01 szinten szignifikáns.

3. táblázat: Az államnyelv ismerete és a munkaviszony kapcsolata

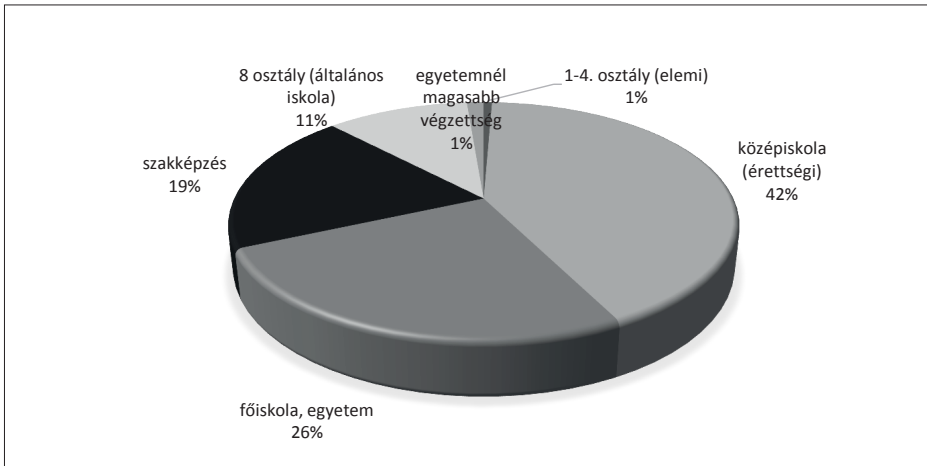
A megkérdezettek háztartásának anyagi helyzetének vizsgálatakor egyrészt arra voltunk kíváncsiak, hogy a válaszadók miként ítélik meg családjuk anyagi helyzetét, másrészt rákérdeztünk a család havi nettó jövedelmére is. Míg az első kérdésre szinte minden megkérdezettünk válaszolt, addig a nettó jövedelemre vonatkozó kérdésre minden 3. megkérdezett nem akart választ adni. A megkérdezettek több mint fele (55%) beosztással jól kijön a havi jövedelméből, 23%-uk pedig gondok nélkül él. 14% mondta azt, hogy éppen hogy megélnék a család havi bevételeiből, 6% hónapról-hónapra anyagi gondokkal küzd, 2% pedig saját bevallása szerint nélkülözni kényszerül.

Az 5. ábrán településtípus szerinti megoszlásban szemléltettük a válaszadók saját anyagi helyzetének megítélését (Sig.: ,029). Szignifikáns kapcsolat mutatkozik e két változó között. A városokban élő megkérdezett szülők 85%-a válaszolta azt, hogy gondok nélkül él, illetve beosztással jól kijön; tehát a városi lakosok jobb anyagi helyzetben vannak, mint a falvakban élők.

5. ábra: Saját anyagi helyzet megítélése településtípus szerinti bontásban (%)

Ami a megkérdezett szülők iskolai végzettségét illeti, a 6. ábrán látható, hogy negyedük (27%) felsőfokú végzettséggel, azaz főiskolai vagy egyetemi diplomával, illetve egyetemnél magasabb végzettséggel rendelkezik. Érettségivel 42%-uk, szakképesítéssel 19%-uk rendelkezik. Általános iskolai végzettséggel a megkérdezettek 11%-a rendelkezik, és mindössze három olyan válaszadó volt, aki az általános iskola alsó tagozatánál magasabb fokú képzésben nem vett részt.

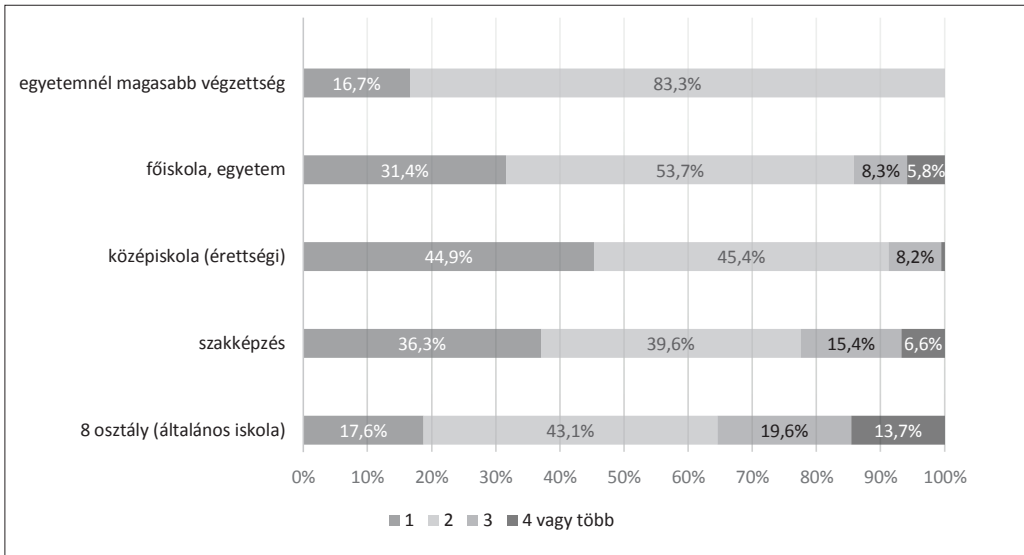

6. ábra: A megkérdezett szülők legmagasabb iskolai végzettsége (%)

A házastársak/élettársak valamivel alacsonyabban képzettek, mint maguk a megkérdezettek. Körükben a felsőfokú végzettek aránya 19,2%, ebből 1% rendelkezik az egyetemnél magasabb képesítéssel. Érettségivel a megkérdezettek 38%-a, szakképesítéssel pedig a válaszadók 33,3%-a rendelkezik. Legfeljebb általános iskolai végzettsége a válaszadók 8,5%-ának van. Néhány olyan személy található a válaszadók partnerei között, akik legfeljebb csak az elemi iskolát járták ki (1%).

A szociodemográfiai kérdéscsoport utolsó kérdése a felmérésben részt vevő szülők gyermekeinek számára vonatkozott. A kapott válaszokból kitűnik, hogy a válaszadók közel felét (46,6%) a kétgyerekesek teszik ki, további egyharmaduk pedig egy gyermekkel rendelkezik. Kettőnél több gyermeke a válaszadók 17,1%-ának van.

A gyermekek száma és a legmagasabb iskolai végzettség között összefüggés mutatható ki. A kapott adatok alapján megállapítható, hogy a magasabb iskolai végzettségűek körében alacsonyabb a gyermekek száma. Az egyetemnél magasabb végzettségűek körében egy, illetve két gyermek van egy-egy családban, a főiskolai és egyetemi végzettségűek 85%-ának ugyancsak legfeljebb két gyermek van.

7. ábra: Gyermekek száma a legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlásban (%)

Az óvodaválasztás szempontjai

Az óvodaválasztás témakörében azokat a tényezőket, szempontokat vizsgáljuk, amelyek szerepet játszottak a szülők döntésében, amikor gyerekeik számára óvodát választottak. Az erre vonatkozó kérdéseket a szülők jelenleg is óvodáskorú, a mintában szereplő óvodában tanuló gyerekeire vonatkozóan tettük fel (akinek egynél több óvodáskorú gyereke volt, ott az idősebbre vonatkozóan kérdeztünk rá).

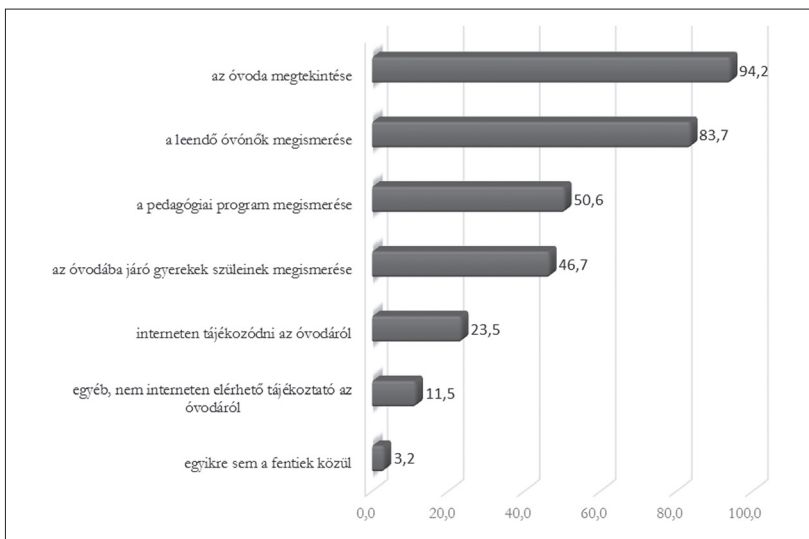
A kutatásban részt vevő szülők óvodáskorú gyerekeinek mintegy negyede (27%) 2017-ben kezdte az óvodát, 2016-ban 34%-uk, 2015-ben 26%-uk. 13% volt azok aránya, akik már több mint három éve óvodások.

A szülők 87,8%-a a lakóhelyéhez legközelebb eső óvodába járattja a gyermekét. A településen belül, de nem a legközelebbi óvodába íratott gyerekek aránya mindössze 6,6%, míg 5,3% azok aránya, akik a lakhelyüktől eltérő település óvodájába járatták a gyermeküket.

Az óvodai oktatás nyelvéről az általunk vizsgált óvodákban az összes válaszadó azt nyilatkozta, hogy az a magyar, ami a várakozásoknak megfelelő, hiszen a felmérés magyar tan nyelvű óvodákban zajlott. A kérdéssel elsősorban azt szerettük volna felmérni, hogy mennyi azoknak az óvodáknak az aránya, ahol a gyakorlatban a magyar nyelv mellett többségi

nyelven is zajlik az oktatás. A válaszadók éppen ezért ennél a kérdésnél több választ is megjelölhettek, így ötödük mondta azt, hogy – annak ellenére, hogy magyar tanítási nyelvű intézményekről van szó – az óvodai nevelés a magyar mellett szlovákul is zajlik. Az ilyen választ adók többsége azokból az intézményekből került ki, amelyeknél szlovák–magyar vegyes igazgatású óvodákról van szó.

Az óvodába történő beiratkozás előtt a szülők jelentős részének lehetősége volt mind az óvoda megtekintésére, mind a leendő óvónők megismerésére: előbbire 94,2%-uknak, utóbbira 83,7%-uknak. A szülők fele (50,6%) válaszolta az, hogy lehetősége volt a pedagógiai program megismerésére, 46,7%-uknak pedig lehetőségük volt a többi gyerek szüleinek a megismerésére. Az óvodáról internetes (23,5%), vagy egyéb formátumban elérhető tájékoztatót (11,5%) csak kevesen olvastak, aminek elsődleges oka az óvodai honlapok, valamint az egyéb formátumú tájékoztató anyagok hiánya. A szülők 3,2%-a mondta azt, hogy a felsorolt hat opció közül egyikre sem volt lehetősége gyereke óvodába íratása előtt.

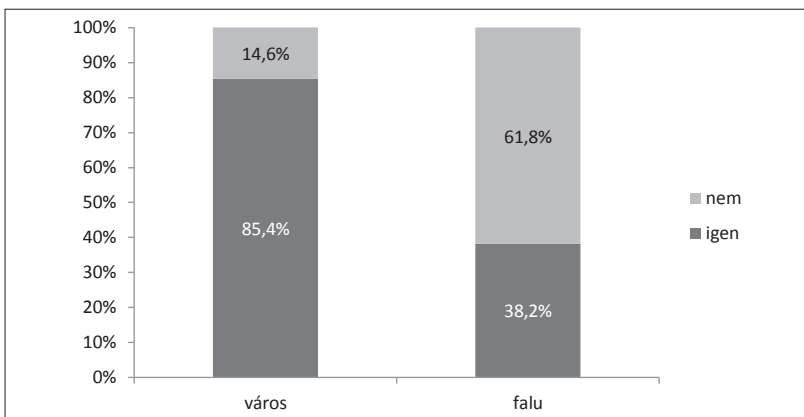

8. ábra: A beiratkozás előtti lehetőségek – több válasz lehetséges (%)

A tényleges választás lehetősége a gyereke óvodába íratása előtt a szülők közel felének (47,2%) volt meg. Ők azok az szülők, akik legalább két óvoda közül választhattak akkor, amikor gyermeküket óvodába írták. Azoktól a szülőktől, akik azt mondták, hogy volt lehetőségük legalább két intézmény közül választani, azt is megkérdeztük, hogy hány óvodából választhattak, és ezek közül mennyit ismertek meg személyesen. A legtöbb szülő kettő (41,8%), illetve három (33,8%) óvoda közül választhatott. Négy óvoda közül a szülők

14,6%-ának, 5 vagy több intézmény közül pedig a megkérdezettek 10%-ának volt lehetősége választani. Ugyanakkor a választási lehetőséggel rendelkező szülők tizede (11,2%) egyetlen óvodát sem keresett fel személyesen, közel felük (46,6%) pedig legfeljebb egy óvodát tekintett meg személyesen. A szülők 34,1%-a két óvodát keresett fel, három vagy több óvodát pedig mindössze 8%-uk tekintett meg.

Szignifikáns kapcsolat mutatható ki (Sig.: ,000) a településtípus és a több óvoda közüli választás között. A városban élők több mint 85%-a választhatott több óvoda közül. Ennek oka, hogy a falvakban általában egy óvoda működik, illetve gyakran előfordul óvodai férőhelyhiány az adott községben, ezzel ellentétben, a városokban több óvoda közül lehet választani.

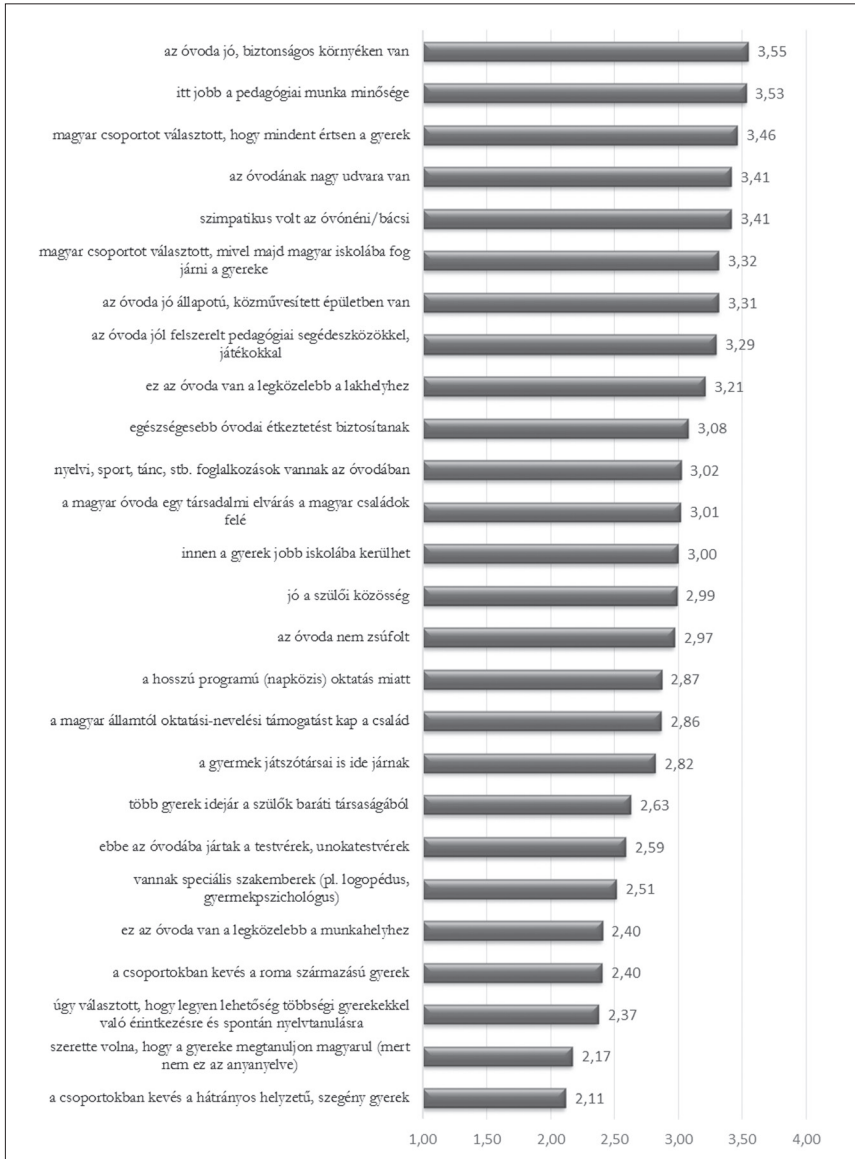

9. ábra: Az óvodaválasztás lehetősége településtípus szerinti bontásban (%)

A választási lehetőséggel rendelkező szülők 96,4%-a be tudta írni gyermekét abba az óvodába, amit első helyen választott, és csak a szülők 3,6%-a válaszolta azt, hogy erre nem volt lehetősége. Az általuk megjelölt ok egy kivételével a férőhelyhiány volt. Egy válaszadó az intézmény és a lakóhely közti távolságra, a gyermek beutaztatásának nehézségére hivatkozott.

Az óvodaválasztás kapcsán a választási lehetőséggel rendelkező szülőknek felsoroltunk 26 tényezőt/szemponatot, és arra kértük őket, hogy egy négyfokú skálán mindegyikről adják meg, hogy az milyen mértékben befolyásolta a döntésüket (10. ábra). A kapott válaszok alapján az óvodaválasztást befolyásoló öt legfontosabb tényező: az óvoda biztonságos környéken legyen, magas legyen a pedagógusok munkájának minősége, magyar csoportba járhatson a gyermek, hogy az mindent megértsen, szimpatikusak legyenek az ott dolgozó nevelők, valamint nagy udvara legyen az intézménynek. A fenti tényezők a négyes skálán

3,55 és 3,4 pont közötti értéket kaptak. Hatodik legfontosabb szempont a magyar óvoda mellett, hogy a gyermek majd magyar iskolába kerül. Ezt az infrastruktúrát érintő szempontok követik, kilencedik legfontosabb érv az óvoda lakóhelyhez való közelsége. A legkevésbé fontos tényezők, azaz amelyeknek csak kevés befolyása van az óvodaválasztásra: a hátrányos helyzetű, valamint a roma gyerekek hiánya vagy alacsony száma, valamint az sem fontos szempont, hogy a gyerekek legyen lehetősége a szlovák nemzetiségű gyerekekkel való érintkezésre.

10. ábra: Az óvodaválasztást befolyásoló szempontok

Megvizsgáltuk, hogy a válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége és az óvodaválasztást befolyásoló egy-egy tényező között fellelhető-e kapcsolat. A 26 szempont közül 9 változóval mutatható ki szignifikáns kapcsolat, amelyek az alábbiak:

- az óvoda jó állapotú, közművesített épületben van,
- az óvodának nagy udvara van,
- innen a gyerek jobb iskolába kerülhet,
- a magyar államtól oktatási-nevelési támogatást kap a család,
- az óvoda jól felszerelt pedagógiai segédeszközökkel, játékokkal,
- a csoportokban kevés/vagy nincs roma származású gyermek,
- egészségesebb óvodai étkeztetést biztosítanak,
- vannak speciális szakemberek (pl. logopédus, gyermekpszichológus),
- szerette volna, hogy gyermeke megtanuljon magyarul (mert nem ez az anyanyelve).

Az adatok arról tanúskodnak, hogy a magasabb iskolai végzettségű szülők körében fontosabb, hogy a csoportokban kevés, illetve ne legyen roma származású gyermek, valamint releváns szempont, hogy az adott óvodában legyenek speciális szakemberek. Az alacsonyabb iskolai végzettségű szülők körében pedig az fontosabb, hogy az óvoda jó állapotú legyen, nagy udvarral rendelkezzen, támogatást kapjon a magyar államtól. Továbbá lényeges szempont, hogy az adott óvodából gyermeke jobb iskolába kerülhet, valamint hogy jól megtanuljon magyarul.

Azoktól a szülőktől, akiknek nem volt lehetőségük több óvoda közül választani, megkérdeztük, hogy az általunk felsorolt tényezők milyen mértékben játszottak közre ebben a helyzetben. A legtöbb esetben a választási lehetőség hiányát az okozza, hogy a településen, ahol élnek, csak egyetlen magyar nyelvű óvoda működik. Négyes skálán 2,18 pontos értékelést kapott, hogy a család anyagi helyzete nem teszi lehetővé a gyerek más településen való óvodáztatását. 1,81-es átlagértéket kapott a körzetesítés kötelező ereje, míg a férőhely hiánya a kevésbé befolyásolta a választási lehetőségeket.

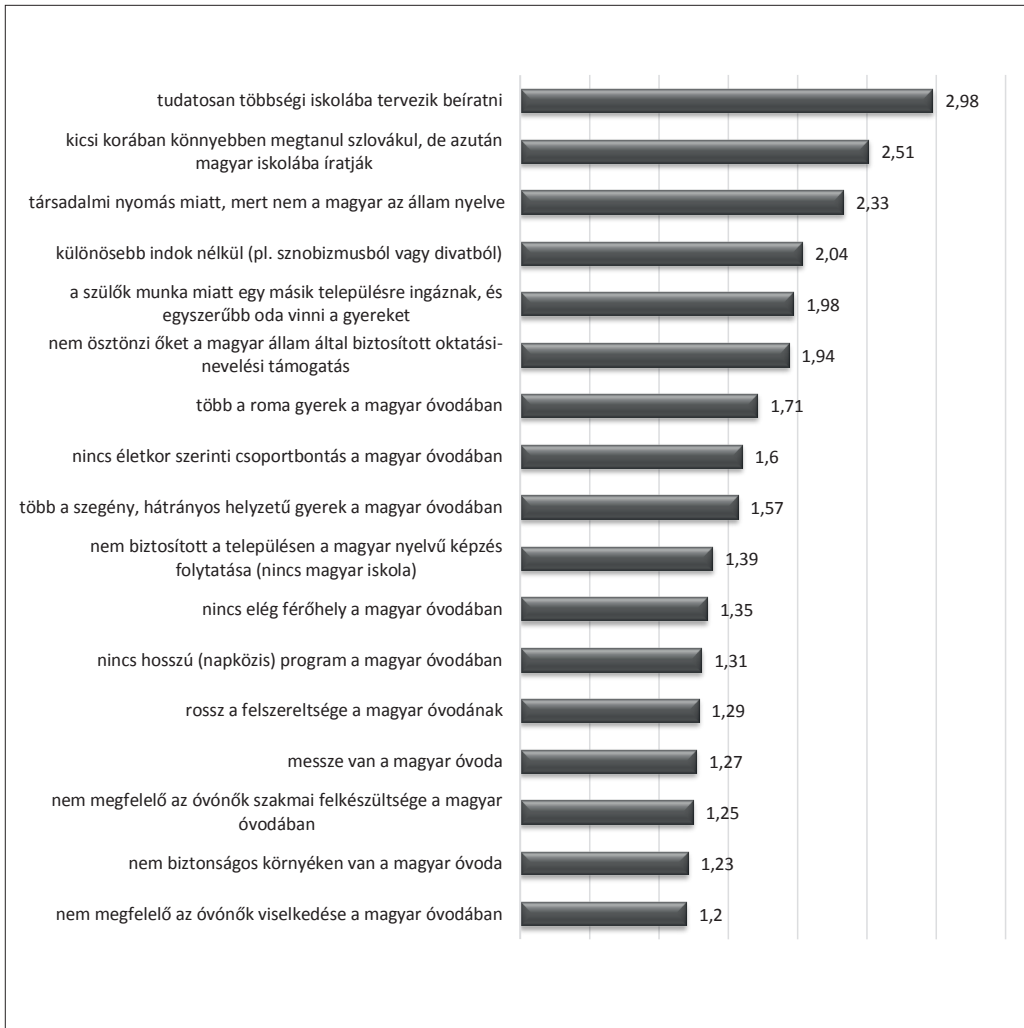
Az óvodaválasztás kapcsán arra is kíváncsiak voltunk, hogy történt-e óvodaváltás a megkérdezett szülők bármelyik gyereke esetében, és ennek mi volt az oka. A kapott válaszok

alapján kijelenthető, hogy ez nagyon ritka jelenség, a szülők mindössze 5,2%-ának van óvodaváltó gyereke. Az óvodaváltásra az intézménnyel való elégedetlenség következtében, vagy pedig a család más településre költözése miatt került sor. Kevés, mindössze 25 olyan válaszoló volt, aki óvodaváltásról számolt be. Az esetek mintegy felénél (48%) az óvodaváltás a tannyelv váltásával is járt, vagyis a gyermek szlovák tannyelvű intézményből került át magyar óvodába.

A kutatás során megpróbáltunk adatokat szerezni azokról a szülőkről is, akik többségi nyelvű óvodába írták gyerekeiket. Az általunk megkérdezett szülők többsége (57%) ismer legalább egy olyan személyt szűkebb környezetében, akinek gyermeke bár magyar nemzetiségű, az mégis szlovák tannyelvű óvodába jár.

Azokat a szülőket, akik ismernek olyan családokat, akik gyermeküket szlovák intézménybe járatják, megkértünk, mondjanak véleményt arról, hogy az általunk felsorolt tényezők mennyire játszhattak szerepet ismerőseik többségi óvodaválasztásában. A válaszokat egy négyfokú skálán adhatták meg. Három olyan tényező van, amiről viszonylag nagymértékben gondolják azt, hogy szerepet játszik a döntésben. Az egyik szerint a szlovák óvodát választó szülők többségi nyelvű iskolába szeretnék majd beíratni a gyerekeiket. A másik tényező szerint azért választanak szlovák óvodát, mivel kiskorában könnyebben megtanul szlovákul a gyerek, de a későbbiekben egyébként magyar iskolába adják majd a szülei. A harmadik legfontosabb vélelmezett ok, hogy a társadalmi nyomásnak engedelmeskednek a szülők azzal, hogy szlovák óvodába adják gyermeküket. A többi felsorolt tényezőt inkább elutasítják a szülők, különösen azokat, amelyek szerint a többségi nyelvű óvodaválasztás oka a magyar óvodában tanító pedagógusok nem megfelelő viselkedése, szakmai felkészületlensége lenne, de nem értenek egyet azzal sem, hogy a többségi óvoda választása melletti indok az lenne, hogy a magyar óvoda nem biztonságos környéken van, vagy rosszul felszerelt.

11. ábra: Többségi óvodát választó szülőket befolyásoló tényezők
(*átlagok, négyfokú skála, ahol: 1 – egyáltalán nem, 2 – inkább nem, 3 – inkább igen, 4 – nagyon*)

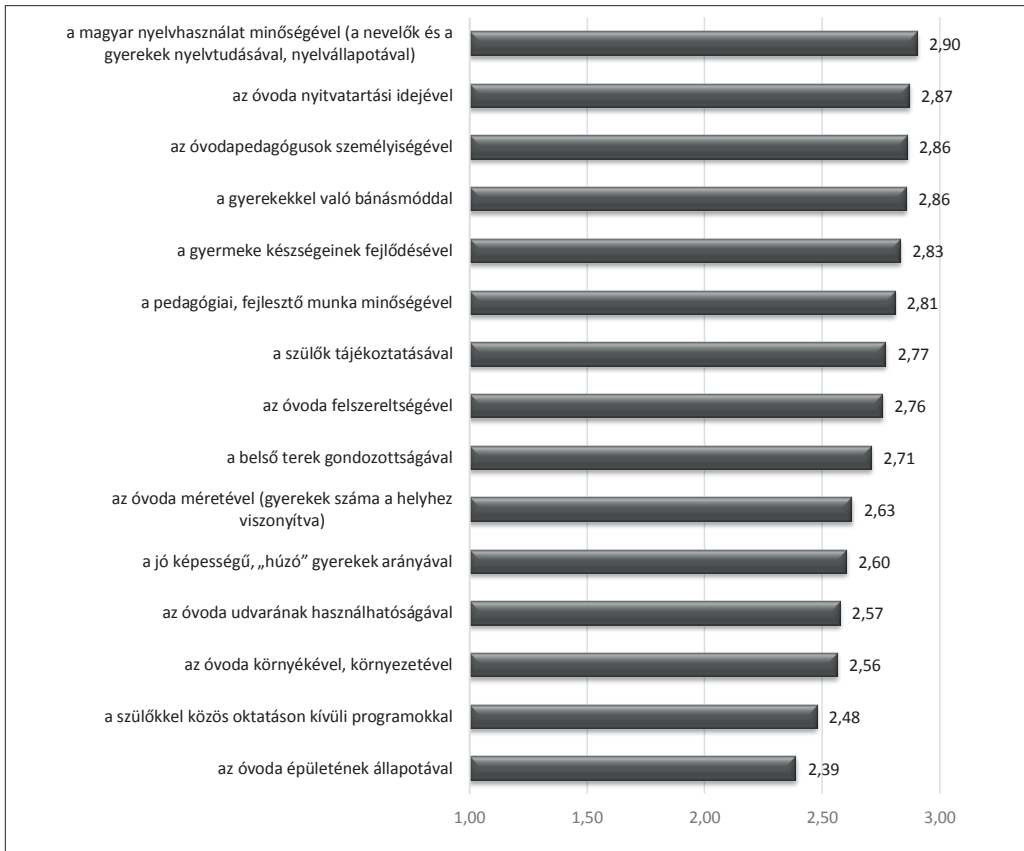
Kapcsolat az óvodával és az óvodapedagógussal

A harmadik kérdésblokkban a szülők óvodával és óvodapedagógussal való kapcsolatát, az óvodában zajló munkára vonatkozó véleményét vizsgáltuk. Első kérdésünk a gyerekeik által az óvodában töltött időre vonatkozott. A válaszok alapján megállapíthatjuk, hogy az óvodában töltött átlagos idő magas, 7 óra 50 perc. A legkevesebb idő, amit a szülők szerint gyerekeik általában az óvodában tölt, 2 óra 30 perc, a legtöbb idő pedig 9 óra 40 perc. A gyerekek

elenyésző része, mindössze 5%-uk tölt hat óránál kevesebb időt az óvodában. A szülők 92%-a elégedett az óvodában töltött idővel, 4,7%-uk szeretné, ha gyermeke több időt töltene az óvodában, míg 3%-uk annak örülne, ha kevesebbet lenne óvodában a gyerekek.

Megkérdeztük a szülőktől, hogy milyen óvodai alkalmakon, tevékenységeken szoktak részt venni, illetve amennyiben nem vesznek részt, annak mi az oka. Két olyan esemény van, amin majdnem az összes szülő részt vesz: az óvodai ünnepek, valamint a szülői értekezletek. 62,6% a részvételi arány a gyerekekkel és a pedagógusokkal közös szabadidős tevékenységeken (kirándulások, családi napok), közel 30%-a a szülőknek pedig azt mondta, hogy nincsenek ilyen programok az óvodában. Az óvoda javára rendezett jótékonysági rendezvényeken (pl. szülői bálon), valamint a nyílt órákon a szülők valamivel több mint fele szokott részt venni, míg harmaduk állította, hogy ilyen alkalmakra nem szokott sor kerülni abban az intézményben, ahová a gyermekük jár. A legkevesebben (39%) az óvoda belső és külső felújításába, az intézmény szebbé tételét célzó munkákba szoktak bekapcsolódni. Ennek sem az érdektelenség az oka, hanem az, hogy a szülők 42%-a szerint ilyen programot nem szoktak szervezni.

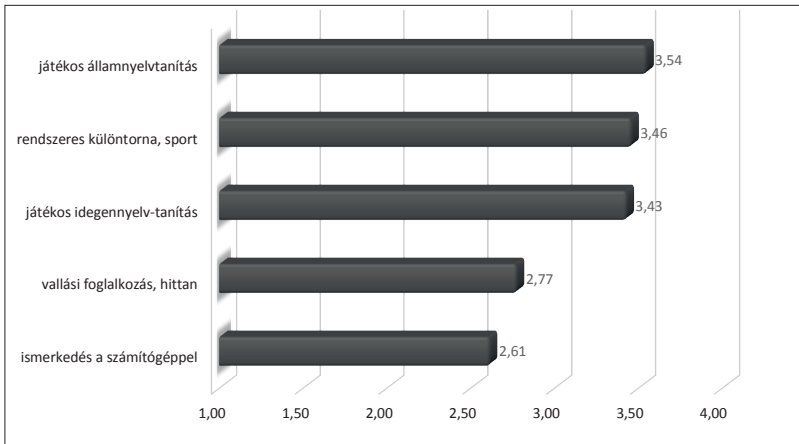
A kérdőívben a szülők óvodával kapcsolatos elégedettségét is megpróbáltuk felmérni (12. ábra). Felsoroltunk tizenöt tényezőt, szempontot, és arra kértük őket, hogy egy háromfokú skálán fejezzék ki az ezzel kapcsolatos elégedettségüket vagy elégedetlenségüket. Összességében megállapíthatjuk, hogy a szülők elégedettek az óvoda infrastrukturális adottságaival, az ott folyó neveléssel, valamint az ott dolgozók munkájával. A felsorolt 15 tényező közül csak kettő ért el 2,5 alatti átlagot, ezek a szülőkkel közös oktatáson kívüli programok, valamint az óvoda épületének állapota. A szülők a magyar nyelvhasználat minőségével, az óvodapedagógusok személyiségével, az óvoda nyitvatartási idejével és a gyerekekkel való bánásmóddal a legelégedettebbek. Megállapíthatjuk, hogy a pedagógusok munkájával, annak minőségével nagyfokú az elégedettség a szülők körében, az óvoda felszereltségével, környezetével pedig valamivel kisebb mértékű, de egyértelműen pozitív a megítélésük.

12. ábra: A szülők elégedettsége az óvodával
(*átlagok, háromfokú skála háromfokú skála, ahol: 1 – egyáltalán nem elégedett, 2 – valamennyire elégedett, 3 – nagyon elégedett*)

Az óvoda elsődleges feladata a szülők szerint, hogy gyermeküket felkészítse az iskolás éveire. Közel ugyanennyire tartják fontosnak, hogy gyermekük azonos korú gyerekek körében legyen, jobban szocializálódjon. A felsorolt négy állítás közül legkevésbé azzal értenek egyet a szülők, miszerint az óvoda feladata az, hogy felügyelet alatt legyen a gyermek, amíg dolgoznak a szülők, viszont a négyfokú skálán adható válaszokból számolt átlag (3,4) azt jelzi, ezzel is inkább egyetértenek a szülők.

Öt különfoglalkozást soroltunk fel a szülőknek, kérve őket, hogy négyfokozatú skálán határozzák meg, hogy mennyire támogatnák annak bevezetését abban az óvodában, ahová a gyermeke jár. A válaszadók által leginkább támogatott óvodai különfoglalkozás a játékos állományelvtanulás volt, de a rendszeres tornát, sportot és az idegen nyelv játékos tanítását is fontosnak tartják. Legkevésbé fontosnak a számítógéppel való ismerkedést ítélték, de hasonlóan kevésbé fontosnak tekintették a hittant is.

13. ábra: Különfoglalkozások fontosságának megítélése
(*átlagok, négyfokú skála, ahol: 1 – egyáltalán nem, 2 – inkább nem, 3 – inkább igen, 4 – nagyon*)

Összességében véve a szülők pozitívan ítélik meg az óvodát, ahová gyermekük jár, amit jól jelez az is, hogy annál a kérdésnél, amely keretében egy tízfokú skálán pontozhatták az óvodát, ahová gyermekük is jár, a felvidéki szülők válaszaiból számolt átlagpontszám 8,97 volt.

Az óvodapedagógussal a szülők 73%-ának nagyon jó, 21%-ának jó a kapcsolata. 4,3% semleges viszonyról beszélt és csak néhány olyan szülő akadt, akik rossznak, vagy nagyon rossznak ítélték a pedagógussal való kapcsolatukat. A szülők 56,6%-a naponta beszélget az óvónővel a gyereket érintő nevelési kérdésekről, további 30%-uk pedig heti rendszerességgel.

A szülők óvodával és óvónővel való kapcsolatára vonatkozó kérdésblokk részeként arra is megkértük a válaszadókat, hogy egy-egy nyílt kérdés keretében soroljanak fel legfeljebb három-három tulajdonságot, ami szerintük leginkább jellemzi a jó óvodát és a jó óvónőt. Az óvodára vonatkozóan a szülők mindegyike megnevezett legalább egy tulajdonságot. Válaszaik alapján a jó óvoda legfontosabb jellemzője, hogy biztonságos. A tiszta, rendezett, higiénikus környezet is alapkövetelmény a szülők részéről, ezt követi, hogy az intézményben családias legyen a környezet, az óvoda gyerekbarát legyen és lehetőség szerint jól felszerelt. A jó óvónőre vonatkozóan a szülők harmada mondta azt, hogy az óvodapedagógusnak elsősorban kedvesnek kell lennie, továbbá negyedük szerint türelmesnek és a gyerekeket szeretőnek kell lennie. További fontos jellemzője a jó óvónőnek a barátságosság, a figyelmesség és az igazságos szigor.

Iskolaválasztás

A kérdőív negyedik kérdésblokkja segítségével a szülők iskolaválasztási preferenciáit vizsgáltuk meg, mégpedig két szempontból: egyrészt a jelenleg iskoláskorú gyerekeikre vonatkozóan, másrészt a jelenlegi óvodáskorú gyerekük majdani iskolaválasztására vonatkozóan.

A megkérdezett szülők 38,3%-ának van olyan gyereke, akinek már megtörtént a beiskolázása. Az iskola tannyelve az esetek mintegy 91%-ban magyar nyelvű. Az első gyermek kapcsán a szülők 8%-a jelölte meg a szlovák nyelvet az iskola tannyelveként. Összesen 52 válaszadó mondta azt, hogy legalább két iskoláskorú gyermeke van, közülük négyen jelölték meg az iskola oktatási nyelveként a szlovákot.

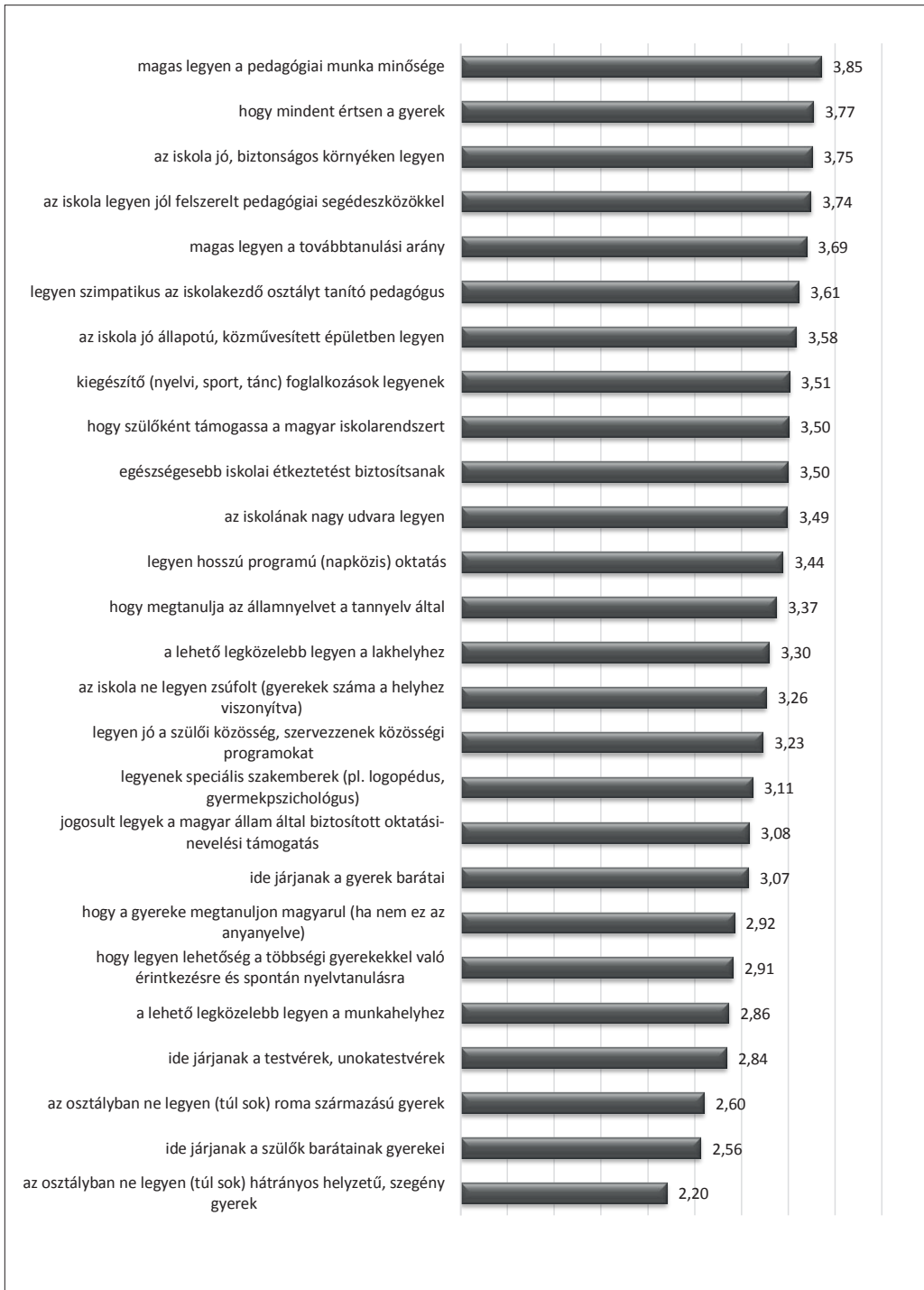
A már beiskolázott gyerekek esetében a szülők arról számoltak be, hogy az első gyermek 95%-a magyar óvodába járt, a második gyerekek esetében pedig 93% látogatott magyar intézményt. A fenti számokból az látszik, hogy néhány gyermek esetében a magyar nyelvű óvodát nem anyanyelvű, hanem szlovák tannyelvű iskola követte.

89% az első, illetve 87,5% a második gyermekre vonatkozóan azoknak a szülőknek az aránya, akik magyar nyelvű iskolába íratnák gyerekeiket akkor is, ha újra választhatnának a tannyelv kérdésében. Ez azt jelenti, hogy néhány szülő, aki jelenleg magyar iskolába járattja a gyermekét, egy mostani döntés esetén inkább a többségi oktatási intézmény mellett döntene. A szülők túlnyomó többsége elégedett a már beiskolázott gyerekei iskolaválasztásával: a magyarul tanuló 165 első gyerek közül ötöt íratnának szüleik szlovák iskolába, ha újra választhatnának.

A fenti számok jelzik, hogy a jelenleg magyar óvodát látogató gyermekek egy részét szüleik szlovák tannyelvű általános iskolába íratják majd. Az ezt közvetlenül vizsgáló kérdésre a szülők 88,2%-a mondta azt, hogy gyermekük majd magyar tannyelvű iskolába fog járni, 8,5%-uk pedig várhatóan többségi iskolába adja majd a gyermekét. A válaszadók 3%-a nem válaszolt erre a kérdésre. Feltételezhetjük, hogy esetükben egyfajta titkolózásról van szó a feltett kérdés kapcsán; annak „titkolásáról”, hogy gyermeküket várhatóan szlovák iskolába íratják majd. Összességében a felmérés szerint a magyar óvodába járó gyerekek közül minden 10. szlovák tannyelven kezdi majd meg az általános iskolát.

Az iskolaválasztásra vonatkozó fejezetben azt is próbáltuk felmérni, hogy mik a választást befolyásoló legfontosabb tényezők. Ahhoz a kérdéshez hasonlóan, amit azoknak a szülőknek tettünk fel, akiknek volt lehetőségük több óvoda közül választani,

felsoroltunk 26 tényezőt, amelyek szerintünk szerepet játszhatnak az iskolaválasztásban, és arra kértük a szülőket, ugyanazon a négyfokú skálán jelöljék meg, hogy ezek mennyire fontosak az ő esetükben, amikor gyerekük iskoláztatásáról döntenek (14. ábra). Az öt legfontosabb tényező sorrendben: a magas minőségű pedagógiai munka, a gyerek mindent értsen (tehát anyanyelvén tanuljon), az iskolának helyet adó környezet biztonságos volta, az iskola magas színvonalú felszereltsége, a magas továbbtanulási arány. Ez egybevág az óvodaválasztás indokait firtató kérdésre adott válaszokkal, ahol az óvoda biztonságos, jó helyen való fekvése, a magas minőségű pedagógiai munka és a gyerek anyanyelven való tanulása/nevelése voltak a legfontosabb szempontok. A lista végén is nagyjából ugyanazok a tényezők szerepelnek: a hátrányos helyzetű gyerekek, valamint a roma gyerekek száma jelentéktelen befolyásoló tényezők. A lista végén találjuk még, hogy nem fontos, hogy a szülők barátainak gyermekei, illetve az iskolát látogató gyerek rokonai (testvér, unokatestvér) is ugyanoda járjanak. Ez utóbbiak az óvodaválasztás során még fontosabbak voltak.

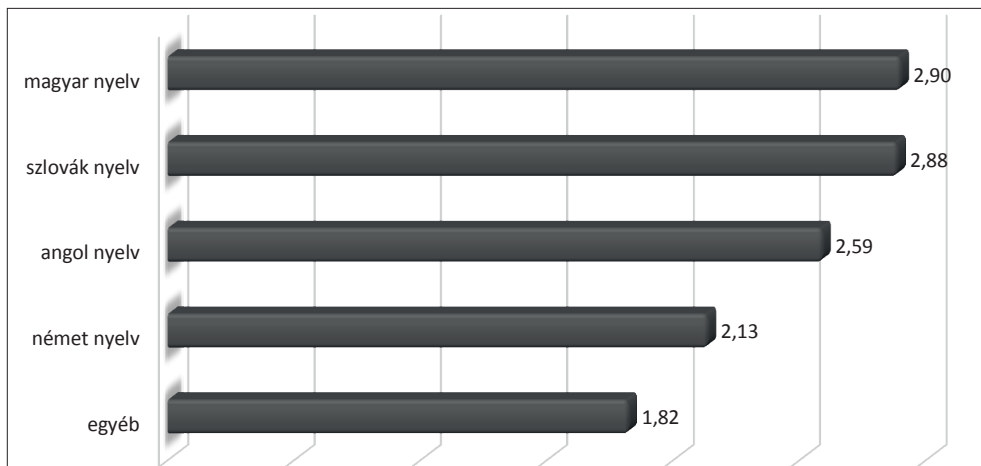

14. ábra: Az iskolaválasztást befolyásoló tényezők (átlagok, négyfokú skála, ahol: 1 – egyáltalán nem, 2 – inkább nem, 3 – inkább igen, 4 – nagyon)

Az iskolaválasztást befolyásoló tényezőknél is megnéztük, hogy a megkérdezettek legmagasabb iskolai végzettsége hatással van-e az egyes tényezők fontosságára. A felsorolt 26 tényező közül 14-gyel szignifikáns hatás mutatható ki. Az adatok arról tanúskodnak, hogy minél magasabb iskolai végzettségű az adott egyén, annál fontosabb, hogy az adott iskolában magas legyen a pedagógiai munka minősége és a továbbtanulási arány, legyenek kiegészítő foglalkozások és speciális szakemberek, továbbá jól felszerelt legyen pedagógiai segédeszközökkel, valamint az osztályban ne legyen túl sok roma és hátrányos helyzetű szegény gyermek. Ezzel ellentétben az alacsonyabb iskolai végzettségű válaszadók körében fontosabb, hogy az iskola közelebb legyen a lakhelyhez és a munkahelyhez, továbbá ide járjanak a testvérek, unokatestvérek és a szülők barátainak gyerekei. Ezen kívül relevánsabb tényező, hogy rendelkezésre álljon a magyar állam által biztosított oktatási-nevelési támogatás. Számukra szintén meghatározóbb, hogy legyen lehetőség szlovák gyerekekkel való érintkezésre, spontán nyelvtanulásra és a tannyelv által az államnyelv elsajátítására.

Az iskolaválasztás kapcsán arra is kíváncsiak voltunk, hogy a szülők mennyire tartják fontosnak gyerekük későbbi boldogulása érdekében a különböző nyelveket. A szülők értékelése szerint a magyar nyelv és a szlovák nyelv egyformán fontos a gyermek jövője szempontjából. Ettől a két nyelvtől jócskán elmarad az angol (2,59-es átlag), megelőzve a németet, amelyet csak közepesen fontosnak ítélnék a szülők (2,13-as átlag).

15. ábra: A különböző nyelvek fontossága a gyerek boldogulása szempontjából (átlagok, háromfokú skála, ahol: 1 – egyáltalán nem elégedett, 2 – valamennyire elégedett, 3 – nagyon elégedett)

Összegzés

Felvidéken a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Programhoz kapcsolódó kutatás keretében megismertük a magyar óvodába járó gyermekek szüleinek szociodemográfiai hátterét. A szülők 95%-a magyar nemzetiségűnek vallja magát, valamivel több mint felének rendszeres munkája van, közöttük is túlsúlyban vannak azok, akik állandó munkahellyel rendelkeznek. A válaszadók 69%-a legalább érettségivel rendelkezik. A megkérdezettek több mint a fele saját bevallása szerint beosztással jól kijön a havi jövedelméből, 23%-uk pedig gondok nélkül él. A válaszadók közel 46,6%-át a kétgyerekesek teszik ki, további egyharmaduk pedig csak egy gyerekkel rendelkezik. Kettőnél több gyereke a válaszadók 17,1%-ának van.

A kapott válaszok alapján az óvodaválasztást befolyásoló öt legfontosabb tényező: az óvoda biztonságos környéken legyen, magas legyen a pedagógusok munkájának minősége, magyar csoportba járhatson a gyermek, hogy az mindent megértsen, szimpatikusak legyenek az ott dolgozó nevelők, valamint nagy udvara legyen az intézménynek.

A harmadik kérdésblokkban a szülők óvodával és óvodapedagógussal való kapcsolatát, az óvodában zajló munkára vonatkozó véleményét vizsgáltuk. A kapott válaszok alapján megállapíthatjuk, hogy a szülők elégedettek az óvoda infrastrukturális adottságaival, az ott folyó neveléssel, az ott dolgozókkal és azok munkájával. Az óvoda elsődleges feladata a szülők szerint, hogy gyermeküket felkészítse az iskolás éveire. Közel ugyanennyire tartják fontosnak, hogy gyermekük azonos korú gyerekek körében legyen, jobban szocializálódjon. Összességében véve a szülők pozitívan ítélik meg az óvodát, ahová gyerekek jár, amit jól jelez az is, hogy annál a kérdésnél, amely keretében egy tízfokú skálán pontozhatták az óvodát, ahová gyerekek is jár, a felvidéki szülők válaszaiból számolt átlagpontszám 8,97 volt. Az óvodapedagógussal a szülők 73%-ának nagyon jó, 21%-ának jó a kapcsolata.

Az iskolaválasztás öt legfontosabb tényezője a magas minőségű pedagógiai munka, a gyerekek mindent értsen (tehát anyanyelvén tanuljon), az iskolának helyet adó környezet biztonságos volta, az iskola magas színvonalú felszereltsége, illetve a magas továbbtanulási arány. Közvetett módon megtudtuk, hogy mik azok a tényezők, amelyek alapján a magyar nemzetiségű szülők többségi nevelési nyelvű óvodába járatják gyermekeiket. A három legmeghatározóbb ok: a szlovák óvodát választó szülők tudatosan többségi nyelvű iskolába szeretnék majd beíratni a gyerekeiket, továbbá a választás oka, hogy kiskorában könnyebben megtanul szlovákul a gyerek, de a későbbiekben egyébként magyar iskolába adják majd a szülei. A harmadik legfontosabb vélelmezett ok, hogy a társadalmi nyomásnak engedelmessé válnak a szülők azzal, hogy szlovák óvodába adják gyermekeiket.